

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดเวลาทำงาน วันหยุดงานของลูกจ้าง การใช้
แรงงานหญิงและเด็ก การจ่ายค่าจ้างและการจัดให้มีสวัสดิการ เพื่อสุขภาพอนามัย
ของลูกจ้าง ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2501 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 75 ตอนที่ 112
วันที่ 30 ธันวาคม 2501.

_____ . เรื่อง การคุ้มครองแรงงาน ลงวันที่ 16 เมษายน 2515. ราชกิจจานุเบกษา
เล่ม 93 ตอนที่ 61 ฉบับพิเศษ วันที่ 16 เมษายน 2515.

_____ . เรื่อง การคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 13 มิถุนายน 2517.
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 91 ตอนที่ 102. ฉบับพิเศษ วันที่ 13 มิถุนายน 2517.

_____ . เรื่อง การคุ้มครองแรงงาน ลงวันที่ 16 เมษายน 2525

ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 19. ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2501 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 75
ตอนที่ 87 ฉบับพิเศษ วันที่ 31 ตุลาคม 2501.

พระราชบัญญัตินิกัฏการะเชียรอายุลูกทาสลูกไทย 21 สิงหาคม ร.ศ. 93, ปว.ป.ศ. เล่ม 20.

พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 124, 29 สิงหาคม ร.ศ. 124, ปว.ป.ศ. เล่ม 20.

พระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา พุทธศักราช 2470 ใน ประชุมกฎหมายประจำศก
เล่ม 40 เสถียร ลายลักษณ์ (รวบรวม).

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2497 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 71 ตอนที่ 4 วันที่ 12
มกราคม 2497.

พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ 2518.

พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518.

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522.

หนังสือ

กมล สนธิเกษตริณ. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย จ้างแรงงาน จ้างทำของและรับขน.

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.

กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย. คำแถลงชี้แจงเกี่ยวกับพระราชบัญญัติแรงงาน

พ.ศ.2499. นนทบุรี: โรงพิมพ์ของโรงเรียนประชาสงเคราะห์ปากเกร็ด, 2501.

เกษมสันต์ วิลาวรรณ. การดำเนินคดีในศาลแรงงาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

_____. ประมวลคำพิพากษาศาลฎีกาคดีแรงงาน พ.ศ. 2525 เล่ม 3. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2526.

_____. ประมวลคำพิพากษาศาลฎีกาคดีแรงงาน พ.ศ. 2523. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

รุ่งเรืองธรรม, 2523.

_____. สัญญาจ้างแรงงาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2527.

_____. ประมวลคำพิพากษาศาลฎีกาคดีแรงงาน พ.ศ. 2524 เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2525.

จำรัส เขมะจารุ. ศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน. พิมพ์ครั้งที่สอง กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

เดือน บุนนาค. เศรษฐศาสตร์ ภาคต้น. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. 2493.

ประคนธ์ นันธุ์ชาติกุล. กฎหมายแรงงาน. เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1 - 6

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, 2528.

_____. การเลิกจ้างและค่าชดเชย. กรุงเทพฯ: บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด,

2524.

_____. คำอธิบายกฎหมายแรงงาน การบอกกล่าวเลิกจ้าง และการเลิกจ้างที่ไม่เป็น

ธรรม. ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์, 2518.

- พรมภานุวิมลศาสตร์. เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน. มหาวิทยาลัย
 วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง คำสอนชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2479-2480.
 มานะ พินยาภรณ์. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย เช่าทรัพย์ เช่าซื้อจ้างแรงงาน
 จ้างทำของ รับขน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
 ไพศิษฐ์ พิพัฒกุล. กฎหมายแรงงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง, 2523.
 ธเนศ อารณส์สุวรรณ. "ระบบแรงงานไทยในอดีตจากสมัยต้นรัตนโกสินทร์ถึงก่อนสงครามโลก
 ครั้งที่ 2." ใน ขบวนการกรรมกรในประเทศไทย, หน้า 4 - 31. นิติต
 จงสถิตย์วัฒนา, บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 2517.
 นิคม จันทรวิฑูร. แรงงานไทยกับอุตสาหกรรม. สำนักพิมพ์สมาคมนักสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
 2515.
 ศุภชัย มนัสไพบุลย์ และคณะ. สิทธิมนุษยชนกับลูกจ้างในประเทศไทย. สถาบันไทยคดีศึกษา
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมูลนิธิโครงการตำรวจ, 2527.
 สักชัย สัจจวานิช. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยเช่าทรัพย์เช่าซื้อ จ้าง
 แรงงาน จ้างทำของ และรับขน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกฎหมายสุบิน พูลพันธ์,
 2516.
 เอกุ ดอกเตอร์. คำเลขเซอร์วิชากฎหมายภาค 2 ว่าด้วยกฎหมายฝรั่งเศส. (ไม่ปรากฏ
 ผู้พิมพ์) 2475.

บทความ

- กมลชัย รัตนสกาวงศ์. "แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองแรงงาน." วารสารนิติศาสตร์
 ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (2523) : 227-248.
 กรมแรงงาน. "สรุปสถานการณ์แรงงาน พ.ศ. 2527." สถานการณ์แรงงานไทย 13
 (มกราคม-ธันวาคม 2527) : 1-7.
 เกษมสันต์ วิลาวรรณ. "การเลิกจ้างไม่เป็นธรรม." วารสารศาลแรงงาน ปีที่ 1 ฉบับที่ 12
 (มิถุนายน 2524) : 5-15.

- โกวิทย์ บุรพธานินทร์. "แนวคิดเกี่ยวกับการแรงงานสัมพันธ์." วารสารแรงงานสัมพันธ์ ปีที่ 17 ฉบับที่ 9 :
- คณะกรรมการสัมมนาและวิจัย คณะนิติศาสตร์. "ปัญหาการเลิกจ้างและผลในทางกฎหมายแรงงาน." วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 12 (2525) : 161-242.
- จำรัส เขมะจารุ. "การเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม." วารสารศาลแรงงาน ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม 2523) : 1-8.
- _____. "การเลิกจ้างลูกจ้าง." วารสารสมาคมนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2524) :
- ชำนาญ นิมลรัตน์. "สิทธิและอำนาจที่ยังยอม (ให้ทั้งหมด) ไม่ได้." วารสารศาลแรงงาน ปีที่ 4 ฉบับที่ 5 (พฤศจิกายน 2526) : 17-24.
- ณรงค์ ตันติเตมิก. "ความเป็นธรรมในการเลิกจ้าง (2)." วารสารศาลแรงงาน ปีที่ 4 ฉบับที่ 12 (มิถุนายน 2527) : 3-17.
- _____. "ความเป็นธรรมในการเลิกจ้าง." วารสารศาลแรงงาน ปีที่ 4 ฉบับที่ 11 (พฤษภาคม 2527) : 3-21.
- เด่นพงษ์ พลละคร. "ปรัชญาการแรงงานสัมพันธ์." วารสารศาลแรงงาน ปีที่ 6 ฉบับที่ 10 (เมษายน 2529) : 13-25.
- ตรีรัตน์ พรหมศิริ. "วิธีการลดคนแบบอเมริกัน." วารสารศาลแรงงาน ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (สิงหาคม 2528) : 33-35.
- ธาดา ศาสตร์สาธิต. "Industrial Tribunals V. ศาลแรงงาน." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (สิงหาคม 2525) : 11-29.
- _____. "ข้อบังคับการทำงาน การร้องทุกข์ และมาตรการทางวินัย." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม 2526) : 3-16.
- _____. "ลูกจ้าง-นายจ้าง ทิศนคติที่สวนทาง." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 5 ฉบับที่ 10 (เมษายน 2528) : 19-32.
- _____. "ข้อสังเกตบางมาตราเกี่ยวกับ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522." วารสารศาลแรงงาน ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 (ธันวาคม 2523) : 13-18.

- ธีระ ศิริธรรมรักษ์. "กฎหมายประกันสังคมกับประเทศในกลุ่มอาเซียน." รพี'26 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2526 : 28-33.
- บุญช่วย มณีลีลา, วรรณัทธ์ ประถมบัทมะ. "คำพิพากษา." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 4 ฉบับที่ 9 (มีนาคม 2527) : 92-94.
- _____. "สถิติคดีและคำพิพากษาศาลแรงงานกลาง." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 5 ฉบับที่ 11 (พฤษภาคม 2528) : 73-104.
- _____. "สถิติคดีและคำพิพากษาศาลแรงงานกลาง." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (สิงหาคม 2528) : 71-101.
- _____. "สถิติคดีและคำพิพากษาศาลแรงงานกลาง." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 5 ฉบับที่ 5 (พฤศจิกายน 2527) : 73-104.
- _____. "สถิติคดีและคำพิพากษาศาลแรงงานกลาง." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 6 ฉบับที่ 8-9 (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2529) : 95-117.
- ประคนธ์ พันธุ์วิชาติกุล. "ค่าเสียหายจากการกระทำอันไม่เป็นธรรม และเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม 2526) : 3-16.
- พรทิพย์ ชุ่มวัฒนะ. "การเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นเมื่ออายุ 40 ปี." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 1 ฉบับที่ 9 (มีนาคม 2524) : 39-41.
- ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล. "กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน." ใน รายงานผลงานในรอบปีที่ 2, (พฤษภาคม 2524-30 เมษายน 2525), หน้า 19-50. โดยสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย. ธนบุรี : ห.ส.น.สหประชาพาณิชย์, 2525.
- _____. "กฎหมายแรงงานในต่างประเทศ" วารสารกฎหมาย. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 : 43-68.
- _____. "คำอภิปรายในเรื่อง ปัญหาการเลิกจ้าง และผลในทางกฎหมายแรงงาน." วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 4 (2525) : 161-242.
- มงคล กริชติทาภวูธ. "การเลิกจ้างลูกจ้างที่เป็นธรรมในสังคม." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 6 ฉบับที่ 7 (มกราคม 2529) : 25-31.

- รง.8 (นามแฝง). "คำพิพากษาในคดีการเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรม." วารสารศาลแรงงาน.
ปีที่ 3 ฉบับที่ 8 (กุมภาพันธ์ 2526) : 15-22.
- รักเกียรติ วัฒนพงษ์. "ค่าจ้างหรือค่าเสียหาย." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2
(สิงหาคม 2525) : 69-74.
- วิจิตรา พุ่งลัดดา. "การเลิกจ้างไม่เป็นธรรมตามกฎหมายฝรั่งเศส." วารสารนิติศาสตร์.
ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (มีนาคม 2528) : 83-99.
- วิชัย เอื้ออังกณกุล. "อำนาจบังคับและอำนาจในการเลิกจ้างของนายจ้าง." วารสาร
นิติศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (2523) : 249-278.
- วารสารสภาองค์การนายจ้าง. "สถิติอุบัติเหตุจากการทำงานในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2528
ในเขตกรุงเทพมหานคร." ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2529) : 12.
- ศิริชัย ไตรสุทธิ. "คำพิพากษาศาลแรงงานกลาง." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 3 ฉบับที่ 8
(กุมภาพันธ์ 2526) : 69-108.
- สถิตย์ ลิ่มพงศ์พันธุ์. "สิทธิมนุษยชนกับการประกันสังคม." วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 9 ฉบับที่
2 (กันยายน-พฤศจิกายน) : 1-7.
- สมนึก วิชญ์เชียร. "ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับ I.L.O." วารสารศาลแรงงาน.
ปีที่ 5 ฉบับที่ 9 (มีนาคม 2528) : 61-64.
- สุชาติ สุขมิตร. "การเลิกจ้างและความเสียหาย." วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 2 ฉบับที่ 7
(มกราคม 2525) : 3-14.
- สุรศักดิ์ มณีศรี. "การเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม." วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 14 ฉบับที่ 4
(ธันวาคม 2527) : 92-134.
- _____. "การเลิกจ้างกรรมการลูกจ้างโดยมิได้ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง"
วารสารศาลแรงงาน. ปีที่ 5 ฉบับที่ 11 (พฤษภาคม 2528) : 17-23.

เอกสารอื่น ๆ

กมลลักษณ์ โตสกุล. "เส้นทางแรงงานไทย." จุลสารธนาคารกรุงเทพ จำกัด ฉบับที่ 1/2526.

กองวิชาการและวางแผน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย. "การบริหารแรงงานในประเทศไทย 2525/2526." กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

_____. "การบริหารแรงงานในประเทศไทย 2526/2527." กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

_____. "สถานการณ์การเลิกจ้างปี 2524." มีนาคม 2529. (อัดสำเนา).

กองวางแผนประชากรและกำลังสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. "รายงานผลการสัมมนาทางวิชาการระดับชาติเรื่อง ทิศทางและนโยบายการมีงานทำ." จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับกรมแรงงานและ ILO.-ARTEP ณ โรงแรมแกรนด์พาเลซ พัทยา ระหว่างวันที่ 3-5 มิถุนายน 2529.

กรมแรงงาน. "ตัวบท คำแปล และสรุปความเห็นประกอบข้อแนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ." สมัยการประชุมที่ 32-47 พ.ศ. 2497-2506.

_____. กระทรวงมหาดไทย. "อนุสัญญา และข้อแนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ." สมัยการประชุมที่ 67-68 พ.ศ. 2524-2525.

_____. คณะทำงานศึกษาปัญหาแรงงาน : คณะกรรมการยุติธรรมและสันติ และสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. "การถูกปลดออกจากงาน." เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องปัญหาการวางแผนรายได้และการจ้างในประเทศไทย ในการประชุมสมัชชาวิชาการทางสังคมศาสตร์ ประจำปี 2527 (อัดสำเนา).

ชนินาฏ ชุมรม. "การเลิกจ้างตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

เทีย การาราจา (R. Thiagarajah). "วิธีลดกำลังคนที่กำหนดเป็นกฎหมายและแนวการปฏิบัติในบางประเทศ." ใน ปัญหาแรงงาน หน้า 4.1-4.7 รวบรวมและจัดพิมพ์โดยสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ กรมแรงงาน. (อัดสำเนา).

ฝ่ายส่งเสริมสิทธิกรรมกร สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. "อ้อมน้อย อ้อมใหญ่ บนเส้นทางความทุกข์เข็ญและการต่อสู้." 2528 (อัดสำเนา).

ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล. "กฎหมายแรงงานและแรงงานสัมพันธ์." ใน การจ้างงานในทศวรรษหน้า ภาวะในเมืองและชนบท. สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524 (อัดสำเนา).

"มาตรการและแนวทางบรรเทาปัญหาการเลิกจ้าง" ฉบับยกร่างตามมติที่ประชุมร่วมในการประชุมไตรภาคี เรื่องมาตรการและแนวทางบรรเทาปัญหาการเลิกจ้าง วันที่ 17 พฤษภาคม 2529 ณ โรงแรมริเจนท์มารีน่า พัทยา.

รายงานสรุปผลการประชุมไตรภาคี เรื่อง มาตรการและแนวทางบรรเทาปัญหาการเลิกจ้าง วันที่ 16-17 พฤษภาคม 2529 ณ ห้องประชุมกระทรวงมหาดไทย และโรงแรมริเจนท์มารีน่า พัทยา.

วิจิตร แสงทอง. "การแก้ไขและป้องกันปัญหาการว่างงานในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2504.

วิชัย เอื้ออังกุล. "อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้าง." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

สมเกียรติ วันทะนะ. "วิวัฒนาการชนชั้นแรงงานไทย ค่าโครงสร้างประวัติศาสตร์แรงงานครบสองร้อยปี" สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525. (อัครสาเนา).

สุภาภรณ์ จรัสพันธ์. "ภาษีเงินได้บนนโยบายด้านการคลังของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2367-2468." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

สมยศ พงษาเกษมสุข. "หนึ่งศตวรรษวันกรรมกรกับขบวนการแรงงานไทย" จดหมายข่าว ส.ส.ส. ฉบับประจำเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2529 :

หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 29 กันยายน 2529.

_____ . ฉบับวันที่ 22 เมษายน 2529.

_____ . ฉบับวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2529.

ภาษาอังกฤษ

กฎหมาย

Trade Union and labour Relations Act 1974.

The Employment Protection Act 1975.

The Employment Protection (Consolidation) Act 1978.

The Employment Act 1980.

The Employment Protection (Consolidation) Act 1973.

The Reduncancy Payments Act 1965.

หนังสือ

Alan Gladstone. Redundancy and Dismissal in Europe (II) in Labour Law in Europe. Published under the auspices of the British Institute of International and Comparative Law, London, 1962.

B.A. Hepple. Employment Law. fourth edition. London : Sweet & Maxwell, 1981.

_____. "Great Britain." International Encyclopaedia for Labour Law and Industrial Relations Vol.1. The Netherlands : Kluwer Deventer, 1977.

B.W. Napier, J.-C Javillier and P. Verge. Comparative Dismissal Law. London & Canberra : Croon Melm, 1982.

Chatthip Nartsupha and Suthy Prasartset, ed, The Political Economy of Siam 1851-1910. The Social Science Association of Thailand.

Cornelio R. Besinga. Philippines Law on Employee Dismissal commented and Annotated. Central Book Supply, Inc., 1979.

Cornelio R. Besinga. Phillippines Law and Labour Relations. Central Book Supply, Inc., 1978.

- D.W. Crump. Dix & Crump on Contracts of Employment. sixth edition.
London : Butterworths, 1980.
- FROILAN M. BANCUNGAN. The Security of Tenure Law in The Philippines.
Quezon City : U.P. Law Center Diliman, 1976.
- Greville Janner. The Employer's Guide to the Law on Employment
Protection and Sex and Race Discrimination. London : Ewan
Mitchell, 1976.
- John Bowers. A Practical Approach to Employment Law. London :
Financial Training Publication, 1982.
- John E. McGlyne. Unfair Dismissal Cases. second edition. London :
Butterworths, 1979.
- L.S. Wrightsman. Social Psychology. Belmont, C1 : Wadsworth Pub.,
1967.
- Michel Despax and Jacques Rojot. France.W International
Encyclopaedia for Labour Law and Industrial Relations vol.4.
Kluwer : The Netherlands, 1979.
- Norman M. Selyn. Law of Employment. London : Butterworths, 1976.
- Paul A. Samuelson and William D. Nordhans. Economics. 12th ec., New
York : McGraw Hill Book Co., 1985.
- Robert Kastenbaum. Human Developing : A Lifespan Perspective. Boston
: Allyn and Bacon, Inc., 1979.
- Steven D. Anderman. The Law of Unfair Dismissal. London :
Butterworths, 1978.

บทความ

Roger I. Abrams and Dennis R. Nolan. "Toward a Theory of "Just Cause" in Employee Discipline Cases." Duke Law Journal. Volume 3 & 4 (June-September 1985) : 594-623.

R.H. Fryer. "The Myths of the Redundancy Payments Act." Industrial Law Journal 2., 1973.

Stephen Evans, John Goodman and Leslie Hargreaves. "Unfair Dismissal Law and Changes in the Role of Trade Unions and Employers' Associations." The Industrial Law Journal. volume 14, Number 2, (June 1985) : 91-108.

เอกสารอื่น ๆ

Convention 158 : Termination of Employment at the Initiative of the Employer.

"Employment Issues and Policies of Thailand's Sixth Plan." Bangkok : ILO-ARTER, 1985 (Mimeographed).

Encyclopaedia Britannica vol. 13. 1968.

International Labour Conference 67th Session 1981. Report VII (1) "Termination of Employment at the Initiative of Employer." Light Item on the Agenda.

Recommendation 119 : Termination of Employment at the Initiative of the Employer.

Recommendation 166 : Termination of Employment at the Initiative of the Employer.

กฎหมาย

Code du Travail.

หนังสือ

G.H. Camerlynek et Gerard Lyon-Caen. Droit du Travail. Paris :
Dalloz, 1982.

PELISSIER Jean. Le nouveau droit du Licenciement. (Ed Sirey), 1977.

RIVERO Jean. Droit du Travail. P.U.F., 1984.

บทความ

JEAMMAUD Antoine. "La notion de licenciement pour motifs
economiques." Rev Droit Social., 1981.

Langlois Philippe. "Le labyrinthe infreal du salarie licencie pour
motif economique" Rev Droit Social, 1981.

PELISSIER Jean. "Les licenciements pour motif economique." Rev
Dalloz. Sirey. 1975.

ภาคผนวก

มาตรการและแนวทางบรรเทาปัญหาการเลิกจ้าง*

สภาพปัญหาทั่วไป

นับตั้งแต่ปี 2528 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ได้เกิดภาวะวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเอกชนทั้งในด้านต้นทุนการผลิต การเงินและการตลาด เป็นเหตุให้ การประกอบกิจการทุกประเภทต้องดำเนินการด้วยความพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะประคับประคองกิจการให้สามารถดำเนินต่อไปได้ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งอาจมีความรุนแรงถึงขั้นจำเป็นต้องลดจำนวนลูกจ้างลงบางส่วนหรือเลิกจ้างทั้งหมดอันจะส่งผลกระทบต่ออัตราการว่างงานของประเทศเพิ่มขึ้น ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในขณะนี้และต่อไปในอนาคต จึงควรที่จะมีการกำหนดมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาการเลิกจ้าง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนายจ้างที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ ในการแก้ไขปัญหของสถานประกอบการ
2. เพื่อเป็นแนวทางให้รัฐบาลหาทางช่วยเหลือนายจ้าง ให้สามารถประกอบกิจการต่อไปได้โดยไม่ต้องเลิกจ้าง

*ฉบับที่ยกร่างตามมติที่ประชุมร่วมในการประชุมไตรภาคี มาตรการและแนวทาง บรรเทาปัญหาการเลิกจ้าง วันที่ 17 พฤษภาคม 2529 ณ โรงแรมริเจนท์ มารีน่า พัทยา

3. เพื่อช่วยลดปัญหาการว่างงานของประเทศไม่ให้รุนแรงเกินไป
4. เพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของลูกจ้าง และช่วยให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับลูกจ้างในกรณีที่จำเป็นต้องมีการเลิกจ้าง

มาตรการและแนวทางในการดำเนินการ

เพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งสภาพแรงงานสัมพันธ์ที่ดีในสถานประกอบการ ก่อนที่นายจ้างจะนำมาตรการใดมาตรการหนึ่ง หรือหลายมาตรการดังกล่าวต่อไปนี้มาใช้ นายจ้างน่าจะเปิดโอกาสให้ลูกจ้างได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อแสดงให้เห็นเจตนาอันบริสุทธิ์และความจำเป็นของนายจ้างที่ต้องนำมาตรการต่าง ๆ ไปใช้ โดยการจัดให้มีการประชุมร่วมปรึกษาหารือกับผู้แทนลูกจ้างหรือสหภาพแรงงาน เพื่อร่วมกันพิจารณาเลือก ดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่จะ เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายไปใช้ในการแก้ปัญหา

มาตรการ

1. มาตรการในการลดค่าใช้จ่ายโดยความร่วมมือของลูกจ้าง

1.1 มาตรการในการลดค่าใช้จ่ายทางด้านบริหาร

มาตรการนี้เป็นมาตรการขั้นต้นที่นายจ้างควรพิจารณาดำเนินการก่อนที่จะนำมาตรการอื่น ๆ มาใช้ โดยพยายามหาทางลดค่าใช้จ่าย เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อลูกจ้างหรือหากจะมีผลกระทบก็ให้มีผลน้อยที่สุด เช่น การประหยัดพลังงาน ลดต้นทุนการผลิต ลดค่าใช้จ่ายทางด้านการบริหาร ปรับปรุงวิธีการบริหารงานบุคคลและปรับปรุงการบริหารการผลิตให้สอดคล้องกัน รวมทั้งการลดต้นทุนต่าง ๆ เท่าที่จำเป็น เป็นต้น

1.2 มาตรการในการลดค่าใช้จ่ายทางด้านแรงงาน

โดยที่มาตรการในการลดค่าใช้จ่ายทางด้านแรงงาน มีผลกระทบต่อลูกจ้างโดยตรง ดังนั้นการนำมาตรการนี้ไปใช้จึงควรเริ่มจากมาตรการที่มีผลกระทบต่อลูกจ้าง

น้อยที่สุดไปใช้ก่อนและหากมีความจำเป็นจึงค่อยนำมามาตรการที่มีผลกระทบต่อลูกจ้างมากขึ้นไปใช้
มาตรการในการลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงานที่ควรนำไปพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 ถ้ามีการทำงานล่วงเวลาหรือการทำงานในวันหยุดให้พิจารณาลดหรือยกเลิกการทำงานล่วงเวลา หรือการทำงานในวันหยุดนั้น

1.2.2 ให้ลูกจ้างใช้วันลาตามสิทธิที่มีอยู่ เช่น วันหยุดพักผ่อนประจำปี เป็นต้น

1.2.3 ลดชั่วโมงการทำงานในแต่ละวัน หรือลดจำนวนวันทำงานในแต่ละสัปดาห์ลง โดยจ่ายค่าจ้างตามปกติ

1.2.4 ลดชั่วโมงการทำงานในแต่ละวัน หรือลดจำนวนวันทำงานในแต่ละสัปดาห์ลง โดยจ่ายค่าจ้างบางส่วนตามที่ได้ตกลงกัน

1.2.5 ให้สิทธิลูกจ้างลาหยุดโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หรือได้รับค่าจ้างบางส่วน แต่ยังคงได้รับสวัสดิการเช่นปกติ

1.2.6 ลดการทำงานกะลง โดยให้ลูกจ้างแต่ละกะสลับกันมาทำงานในวันหรือสัปดาห์ที่ไม่ได้มาทำงาน ให้ได้รับค่าจ้างตามที่ตกลงกัน แต่ไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของค่าจ้างปกติ

1.2.7 ลดค่าใช้จ่าย ในส่วนที่เป็นสวัสดิการที่เป็นประโยชน์ต่อลูกจ้างน้อยที่สุดก่อนเช่น การทัศนศึกษา การสังสรรค์ประจำปี เป็นต้น หลังจากนั้นหากยังมีความจำเป็นอยู่ให้พิจารณาสวัสดิการอื่นๆ ตามความเหมาะสม

1.2.8 เพิ่มค่าจ้างประจำปีในสัดส่วนที่น้อยลงถ้ามีความจำเป็นอาจจะไม่เพิ่มค่าจ้างประจำปี

1.2.9 เมื่อได้ลดผลประโยชน์อื่น ๆ แล้ว ยังมีความจำเป็นอยู่อีกอาจลดค่าจ้างลง โดยให้ลดค่าจ้างจากผู้ที่ได้รับค่าจ้างสูงก่อน หรือให้ลดค่าจ้างระดับสูงในอัตราที่มากกว่าลูกจ้างระดับต่ำ

2. มาตรการในการลดจำนวนลูกจ้าง

ในการลดจำนวนลูกจ้าง นายจ้างควรพิจารณาปรับอัตราและตำแหน่งในสถานประกอบการนั้นเสียก่อน หลังจากนั้นจึงพิจารณาลดจำนวนลูกจ้าง ตามความสมัครใจของลูกจ้าง หากยังมีความจำเป็นอยู่อีกให้พิจารณาเลิกจ้างลูกจ้าง โดยยึดถือหลักการที่ให้ความเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่ายมากที่สุดดังนี้

2.1 งดรับลูกจ้างเพิ่มและหากมีตำแหน่งใดว่างให้พิจารณาแต่งตั้งจากลูกจ้างเดิม หรือหากตำแหน่งที่ว่างลงไม่มีความจำเป็นควรยุบเลิกไป

2.2 โยกย้ายหน้าที่ของลูกจ้างจากหน่วยงานที่มีคนมากเกินไปยังหน่วยงานที่ต้องการลูกจ้างเพิ่มตามความเหมาะสมของงานและความสามารถของลูกจ้าง โดยคำนึงถึงรายได้เดิมของลูกจ้างหรือตามที่ได้ตกลงกัน

2.3 การลดจำนวนลูกจ้างโดยความสมัครใจ

2.3.1 การเกษียณก่อนอายุที่กำหนด นายจ้างอาจกำหนดเป็นนโยบายให้มีการเกษียณก่อนอายุที่กำหนดไว้เช่น 50 ปี หรือ 55 ปี เป็นต้น โดยให้เป็นไปโดยสมัครใจของลูกจ้างอาวุโส และควรจะมีค่าตอบแทนตามที่ได้ตกลงกัน

2.3.2 การสมัครใจลาออก นายจ้างควรสำรวจดูว่า ในสถานประกอบการมีลูกจ้างคนใดบ้างที่ประสงค์จะลาออก ก็ให้มีการสมัครใจลาออก โดยนายจ้างควรจ่ายเงินช่วยเหลือ รวมทั้งประโยชน์อื่นตามที่จะได้ตกลงกัน ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงระยะเวลาให้ลูกจ้างหางานใหม่ได้ตามสมควร

2.4 การเลิกจ้าง หากนายจ้างดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ จำเป็นที่จะต้องลดจำนวนลูกจ้างลงอีก นายจ้างควรพิจารณาลักษณะที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 2.4.1 เลิกจ้างลูกจ้างที่เข้าทำงานหลังสุดก่อนตามลำดับ
- 2.4.2 เลิกจ้างลูกจ้างที่มีประวัติการลา การขาดงาน และการมาทำงานสายมากออกก่อน ทั้งนี้ให้คำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นของลูกจ้างประกอบด้วย
- 2.4.3 เลิกจ้างลูกจ้างที่ฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน หรือคำสั่งของนายจ้างมากที่สุดก่อน
- 2.4.4 เลิกจ้างลูกจ้างที่มีอุปนิสัยและความประพฤติ ที่เป็นผลเสียต่อการทำงานก่อน
- 2.4.5 เลิกจ้างลูกจ้าง ที่มีความสามารถและผลงานน้อยที่สุดออกก่อน
- 2.4.6 เลิกจ้างลูกจ้าง ที่ได้รับความเดือดร้อนทางครอบครัวน้อยที่สุดก่อน

ในกรณีที่ผู้อยู่ในข่ายที่จะถูกเลิกจ้างมีคุณสมบัติเท่าเทียมกัน อาจตัดสินโดยวิธีการจับสลากหรือวิธีการอื่น

แนวทางในการดำเนินการ

1. แนวทางทั่วไป

1.1 นายจ้างควรชี้แจงให้ลูกจ้างที่เกี่ยวข้องทราบถึงปัญหาและความจำเป็นในการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากฝ่ายลูกจ้าง

1.2 นายจ้างควรหารือกับสหภาพแรงงาน หรือคณะกรรมการลูกจ้าง แต่ในกรณีที่ไม่มีสหภาพแรงงานหรือคณะกรรมการลูกจ้าง ให้หารือกับผู้แทนลูกจ้าง เพื่อดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบุคคลดังกล่าวด้วย

1.3 การดำเนินการใดที่เป็นการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง
ควรดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ด้วย

2. แนวทางในการลดค่าใช้จ่าย

นายจ้างควรเปิดโอกาสให้สหภาพแรงงาน คณะกรรมการลูกจ้าง หรือผู้แทน
ลูกจ้างเข้ามามีส่วนร่วม ในการให้ข้อเสนอแนะและร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการลดค่าใช้จ่าย
และการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานแรงงานสัมพันธ์อันดี

3. แนวทางในการลดจำนวนลูกจ้าง

3.1 นายจ้างควรจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ ประกอบด้วยผู้แทนจากฝ่าย
นายจ้างและผู้แทนจากฝ่ายลูกจ้าง เพื่อพิจารณาถึงความจำเป็นในการลดจำนวนลูกจ้าง เสนอ
แนะหลักเกณฑ์ในการเลิกจ้าง ตลอดจนประโยชน์ตอบแทนแก่ลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้าง

3.2 ในการชี้แจงให้ลูกจ้างที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงการเลิกจ้าง นายจ้างควร
ชี้แจงถึงหัวข้อต่อไปนี้

3.2.1 เหตุผลของการเลิกจ้าง

3.2.2 การดำเนินมาตรการอื่น ๆ ของนายจ้าง ที่ได้กระทำไปแล้ว
เพื่อหลีกเลี่ยงการเลิกจ้าง แต่ยังคงมีความจำเป็นต้องเลิกจ้าง

3.2.3 หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลที่จะเลิกจ้าง

3.2.4 จำนวนและตำแหน่งรวมทั้งหน่วยงานที่จะมีการเลิกจ้าง

3.2.5 กำหนดวันเลิกจ้าง

3.2.6 ค่าชดเชย ค่าจ้างในวันหยุดพักผ่อนประจำปีตามอ่าว และผล
ประโยชน์ตอบแทนอื่นๆ ที่ลูกจ้างจะได้รับจากการถูกเลิกจ้าง รวมทั้งมาตรการต่างๆ ที่นายจ้าง
จะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้าง

3.3 ในกรณีที่นายจ้าง มีความจำเป็นต้องเลิกจ้างลูกจ้าง นายจ้างควรหลีกเลี่ยงการเลิกจ้างผู้แทนลูกจ้าง หรือกรรมการสหภาพแรงงาน

3.4 นายจ้างควรให้สิทธิแก่ลูกจ้างซึ่งถูกเลิกจ้าง ในกรณีนี้ได้รับการพิจารณาบรรจุเข้าทำงานใหม่เป็นอันดับแรก เมื่อนายจ้างต้องการลูกจ้างเพิ่มอีกในภายหลัง ซึ่งสิทธิดังกล่าวอาจจำกัดให้ใช้ได้เฉพาะในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้

3.5 นายจ้างควรช่วยเหลือให้ลูกจ้างสามารถหางานใหม่ได้ด้วยการฝึกอาชีพเพิ่มเติมเผยแพร่ข่าวสารตลาดแรงงาน ช่วยติดต่อสำนักจัดหางานทั้งของราชการและเอกชน รวมทั้งออกไปรับรองให้ลูกจ้างด้วย

นายจ้างควรส่งประวัติ และคุณสมบัติของลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างให้กรมแรงงาน ไม่น้อยกว่า 30 วันก่อนการเลิกจ้าง เพื่อจัดหางานให้แก่ลูกจ้าง

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้มาตรการ และแนวทางในการบรรเทาปัญหาการเลิกจ้าง บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง เห็นสมควรให้มีคณะกรรมการขึ้น ประกอบด้วยผู้แทนฝ่ายนายจ้าง ผู้แทนฝ่ายลูกจ้างและผู้แทนฝ่ายเป็นกลาง โดยให้มีผู้แทนสถาบันการเงินรวมอยู่ด้วย และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เผยแพร่และติดตามผลการปฏิบัติตามมาตรการ และแนวทางในการบรรเทาปัญหาการเลิกจ้าง

2. เสนอแนะมาตรการ ในการช่วยเหลือนายจ้างที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจต่อรัฐบาลเพื่อดำเนินการป้องกันปัญหาการเลิกจ้าง เช่น การหาเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ การชะลอการชำระหนี้ การลดภาษีต่าง ๆ การลดอัตราค่าบริการสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นต้น

3. ประสานการให้ความช่วยเหลือแก่ลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้าง
4. ศึกษาและติดตามภาวะเศรษฐกิจ ที่มีผลกระทบต่อ การเลิกจ้าง เพื่อเสนอให้รัฐบาลกำหนดนโยบายในระยะยาว
5. แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการปฏิบัติตามมาตรการและแนวทางดังกล่าวข้างต้น
6. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ

อนึ่ง ในการแก้ไขปัญหาคัดแย้งตาม (5) นั้น ให้คณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นเพื่อการนี้ มีอำนาจเข้าไกล่เกลี่ยให้คำปรึกษาหารือ และแนะแนวทางในการแก้ปัญหาแก่นายจ้างและลูกจ้างเพื่อให้คู่กรณีตกลงกัน

หมายเหตุ ในส่วนและข้อเสนอแนะที่ประชุมร่วมได้กำหนดแต่เพียงหลักเกณฑ์ องค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ และวิธีการแก้ไขปัญหาคัดแย้งในการปฏิบัติตามมาตรการและแนวทางของคณะกรรมการไว้เท่านั้น ขอให้สภาที่ปรึกษาฯ พิจารณากำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติตามแนวทางข้างต้น

ประวัติผู้เขียน

นายสมชัย วัฒนการุณ เกิดเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2499 ที่อำเภอเมืองฯ จังหวัด
สุพรรณบุรี

สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี ได้รับปริญญานิติศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2521 และสำเร็จการศึกษาได้เนติบัณฑิตไทยจากสำนักอบรม
ศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา สมัยที่ 32 เมื่อปีการศึกษา 2522

ปัจจุบันรับราชการเป็นพนักงานอัยการ ตำแหน่งอัยการจังหวัดผู้ช่วยจังหวัดพังงา.

